

Федір ТКАЧИК

кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри податків та фіскальної політики,
Західноукраїнський національний університет, Україна
E-mail: tkachyk.fp@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-4783-6919
ResearcherID: H-6510-2017

КОРЕЛЯЦІЙНИЙ МОНІТОРИНГ ФІСКАЛЬНОГО ФЕДЕРАЛІЗМУ У ЦЕНТРАЛІЗОВАНІЙ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНІЙ СИСТЕМАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

АНОТАЦІЯ

Вступ. Сучасні пандемічні загрози, військово-політичні напруженості та конфлікти, зовнішньоекономічні ризики, торговельні війни, фінансові дисбаланси спонукають країни ЄС до гуртування та агломерації фінансових потенціалів у вертикальній та горизонтальній площині. Постає необхідність у дослідженні парадоксу, яку роль в цій агломерації посідає майстерність використання принципів фіскального федералізму, апробованих низкою як унітарних держав так і федеративних республік європейського континенту.

Мета статті полягає в моніторингу основних детермінант фіскального федералізму у нарощуванні фінансового потенціалу держав-членів Європейського Союзу.

Метод (методологія). В процесі проведеного дослідження використані наступні методи: діалектичний, кореляційний, узагальнення, порівняння, системного аналізу, спостереження, індукція і дедукція.

Результати. У статті висвітлено значення та місце фіскального федералізму в архітектоніці фінансової політики Європейського Союзу. Досліджено прагматичні аспекти фінансування публічних послуг у країнах членах Європейського Союзу. Це дало змогу ідентифікувати активних реципієнтів у сфері залучення фінансових ресурсів для забезпечення пріоритетних потреб економічного розвитку. Акцентовано, що функціональне спрямування загальних державних витрат у Європейському Союзі більшою мірою націлювалося на соціальний захист та охорону здоров'я, меншою мірою – на охорону навколишнього середовища й розбудову житлово-комунальної сфери. Встановлено, що більшість країн-членів Європейського Союзу комбінують у своїй фіскальній доктрині принципи централізації, федералізму та децентралізації (у більшості випадків), однак існують й чіткі системи класичного фіскального федералізму (Німеччина, Швейцарія). Європейський підхід наголошує, що другорядним ефектом глобалізації виступає надмірна податкова оптимізація, тому що функціонування інтегрованого ринку робить ухилення від сплати податків більш привабливим.

Проведено оцінювання впливу ключових параметрів фіскального федералізму на функціонування централізованих та децентралізованих моделей фінансової політики. Це дало можливість ідентифікувати рівень впливу детермінант фіскального федералізму на відповідну модель через призму чітких факторів. Резюмовано, що використання детермінант фіскального федералізму у фінансовій політиці Європейського Союзу спроможне посилити бюджетно-податкові ефекти, що в кінцевому (трансформованому) векторі призведе до зміцнення економіка та покращення соціальних стандартів як у країнах-членах союзу, так і в окремих муніципальних утвореннях.

Ключові слова: фінансова політика; децентралізація; фіскальний федералізм; бюджетний потенціал; публічні послуги; фінансове вирівнювання; фіскальна дисципліна.

© Федір Ткачик, 2022

Отримано: 20.04.2022 р.

Рекомендовано до друку: 10.05.2022 р.

Опубліковано: 19.05.2022 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Ткачик Ф. Кореляційний моніторинг фіскального федералізму у централізованій та децентралізованій системах Європейського Союзу. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 2. С. 261-270. DOI: 10.35774/econa2022.02.261

Вступ

Реалізм фінансової політики країн Європейського Союзу (ЄС) зводиться до пошуку шляхів оптимізації джерел фінансового забезпечення соціального розвитку муніципалітетів. Низка заходів з боку лідерів Єврозони націлюється на реформування бюджетно-податкової політики та агломерацію фіскальних потенціалів у систему оперативного реагування на сучасні виклики фінансово-економічного та соціально-екологічного характеру. Однак активній оптимізації фіскальної політики ЄС перешкоджають політичні ризики та амбіції деяких лідерів, несприятливий вплив яких на місцевий економічний розвиток можливо мінімізувати шляхом імплементації принципів фіскального федералізму. Ретроспекція свідчить про інтенсифікацію заходів фіскального федералізму в період поствоєнного відновлення деяких країн світу, наприклад у США це було здійснено внаслідок уніфікації процедур делегування фіскальних рішень, запровадження єдиної тарифної ставки у всіх штатах, посилення ролі податкової конкуренції у відбудові економіки муніципалітетів. Серед перспектив фіскального федералізму виступає вжиття заходів щодо справедливого розподілу податкового навантаження. Такий підхід може продукувати фінансове зміцнення ЄС за одночасного посилення прозорості прийняття рішень в напрямку побудови моделі справедливого оподаткування. Зважаючи на часті дискусії в ЄС щодо пріоритетності збільшення витрачання фінансових ресурсів державами-членами, а також важливість адаптації фіскальної політики ЄС до наративів інновації світової економіки констатуємо про актуальність дослідження архітектури та функціоналу фіскального федералізму в країнах ЄС.

Майстерність організації та здійснення фінансової політики в контексті виконання фіскальних завдань щодо забезпечення пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку держави та муніципальних утворень перебуває у фокусі наукових досліджень низки зарубіжних та українських вчених, практиків, дослідників. Зокрема, можемо констатувати про дослідження загальних тенденцій прийняття

норм та реалізації фіскальної та монетарної політики [1; 2; 3; 5], висвітлення пріоритетів фінансування соціально-економічного розвитку держави та регіонів [4; 7; 10], а також про імплементацію принципів фіскального федералізму та децентралізму у механізми прийняття фінансових рішень на різних рівнях влади [6; 8; 9; 11].

Водночас, сучасні тенденції глобалізації, екологізації, посилення економічної безпеки, експансії пандемії вірусних хвороб (карантинні заходи), кон'юнктури рівня зайнятості населення, посилення оборонного потенціалу, міграційної політики тощо вимагають від урядів країн-учасників ЄС збалансування фінансової політики на засадах дієвості та раціоналізації. В цьому ракурсі ключове та перспективне місце посідає досконалість імплементації детермінант фіскального федералізму в контексті підвищення ефективності фінансового забезпечення розвитку держав членів ЄС.

Мета та завдання статті

Мета статті полягає в дослідженні науково-методичних аспектів впровадження елементів фіскального федералізму в контексті підвищення ефективності функціонування централізованих і децентралізованих фінансових систем у країнах Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу

Створення ЄС відбувалося з метою покращення соціального й економічного розвитку країн-членів, а головне – забезпечення та гарантування їхньої безпеки. Для виконання пріоритетних (на момент створення союзу – оборонних та відновлювальних) функцій ЄС необхідно було побудувати ефективну модель фіскальної політики. Зауважимо, що функціонування ЄС опиралося на деякі федеральні особливості, оскільки низка країн задекларували суверенність монетарної політики, запровадили спільну валюту, а також імплемтували принципи фіскального федералізму у бюджетно-податкову систему.

Однак, закономірно, що слово «федеральний» вважається не зовсім політично коректним у ракурсі функціонування ЄС, тому фіскальний федералізм рідко

згадується в управлінських дискусіях. Наприклад, під час звіту п'яти президентів, у каталозі пропозицій щодо подолання проблемних аспектів розвитку ЄС, фактично не акцентується увага на принципах фіскального федералізму [1, с. 12].

Оцінка функціонального розподілу компетенцій між усіма рівнями влади є незаперечним доказом того, що ЄС надає перевагу децентралізованому перерозподілу фінансових ресурсів. Однак, роль, яку відіграє наднаціональний бюджет є незначною, особливо коли бюджетна політика ЄС більшою мірою спрямована на явний перерозподіл через структурні фонди, які прагнуть до економічної та соціальної згуртованості [2, с. 239], а меншою мірою – на неявний перерозподіл (мова йде про прояв негативних наслідків агломерованої сільськогосподарської політики) [3, с. 17]. Таким чином, можна констатувати про наближення фінансової системи ЄС до апробації детермінант класичного фіскального федералізму в тих країнах, де домінує децентралізація.

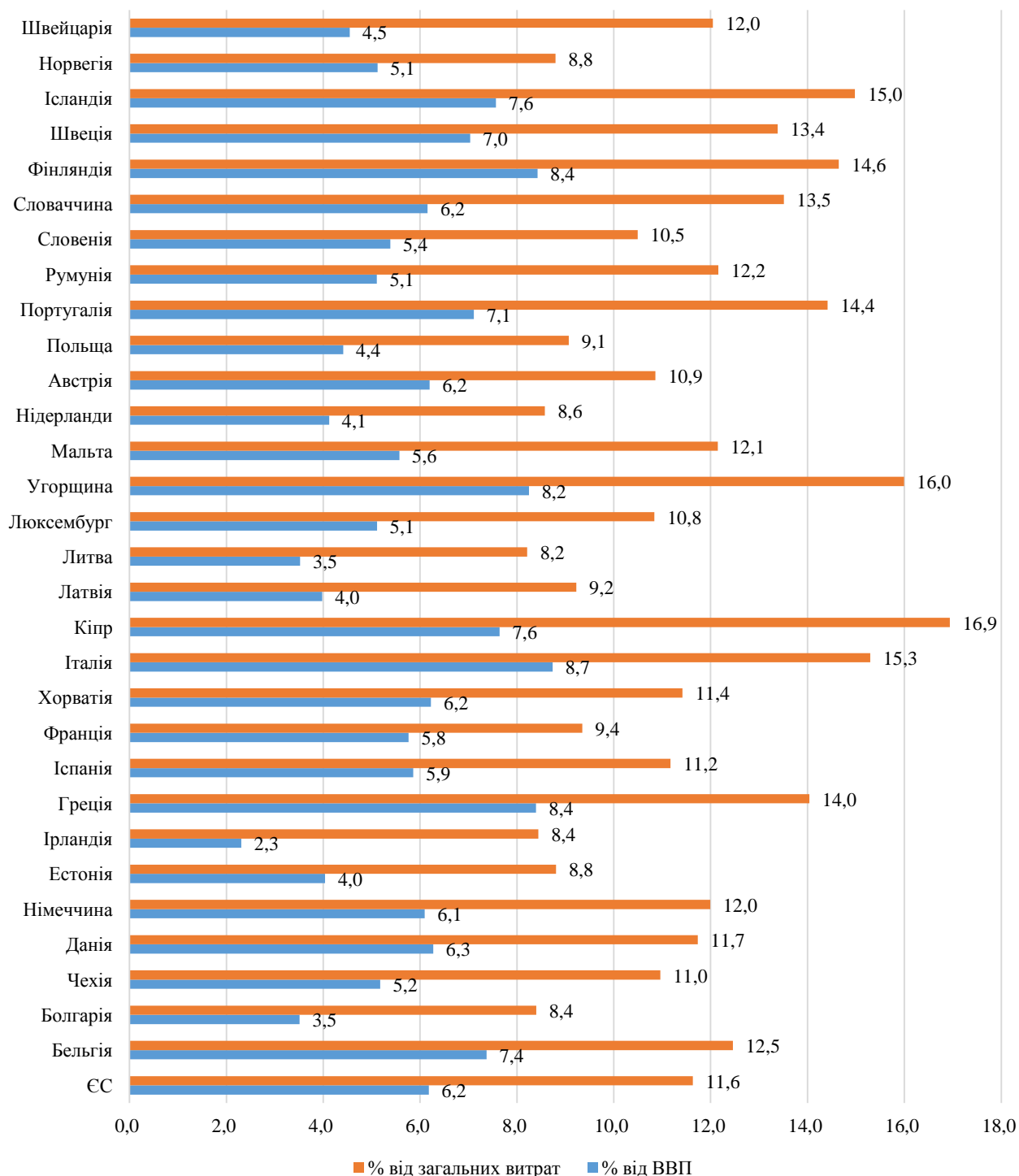
Зазначимо, що ЄС як інтеграційний альянс виступає унікальним історичним експериментом, нині він мультиаспектно не тяжіє до федералізації економічних рішень, однак пропагує зближення фінансових систем, зокрема уніфікації податкових механізмів країн учасників. В цьому ракурсі політичні рішення (амбіції) можуть переважати фінансово-економічні ефекти, проте мета їх зводиться до пошуків компромісів на базі принципу субсидіарності.

Повноваження щодо прийняття рішень повинні знаходитися на децентралізованому рівні, якщо немає вагомих аргументів для централізації. Іншими словами, децентралізація виступає специфічною опцією за замовчуванням. Проте, нормативний підхід свідчить, що функціонування ЄС базується на пошуку компромісів і, водночас, не ідентифіковано децентралізацію як варіант за замовчуванням. До того ж, в юридичній площині фігурують централізовані погляди на політико-економічні рішення затвердження фінансування видаткових статей.

Публічні послуги в країнах ЄС класично компонується за рахунок адміністративних та суспільних сервісів, однак частка їх фінансування у архітектоніці загальних витрат та ВВП диференціюється певним чином (див. рис. 1).

Отже, серед активних позицій щодо обсягів фінансового забезпечення публічних послуг варто відзначити Італію (8,7 % ВВП), за якою слідує Греція та Фінляндія (обидві – 8,4 % ВВП), а також Угорщина (8,2 % ВВП), у цих державах витрати, пов'язані з загальними публічними послугами, були вищими, ніж в інших. Ірландія (2,3 % ВВП), Болгарія та Литва (обидві – 3,5 % ВВП), Естонія та Латвія (обидві – 4,0 % ВВП) були країнами, які повідомили про найнижчі рівні витрат щодо забезпечення загальних публічних послуг у 2021 році. Це відбувалося певною мірою внаслідок відносно низького рівня загального державного боргу в Болгарії, Естонії, Латвії та Литві, а також через загальні параметри відносно невисокої спроможності забезпечувати загальні витрати у цих країнах.

З точки зору фіскального федералізму, центральний бюджет ЄС не є громіздким, фактично не існує напрямків, які б характеризувалися важливими зовнішніми ефектами та/або віддачою від їх масштабу. Доцільно підкреслити в цьому ракурсі наступні галузі щодо фінансування: оборона, включаючи захист кордонів; дипломатія чи розвідка; охорона здоров'я та соціальна політика. Освіта є єдиною однозначною категорією витрат, яка чітко децентралізована як у федеральних системах, так і в багатьох унітарних управлінських механізмах. Житлово-комунальна сфера, місцева інфраструктура та громадський порядок (поліція і правосуддя) в більшості випадків мають децентралізований алгоритм (див. рис. 2). Усі ці категорії включають сильні місцеві переваги, інформаційну асиметрію та відносно обмежені зовнішні ефекти. Диспропорції в доходах часто призводять до потреби фінансового вирівнювання на базі вертикальних і горизонтальних бюджетних фондів [5, с. 12].

Рис. 1. Динаміка частки фінансування публічних послуг у країнах ЄС у 2021 році

Джерело: побудовано за даними [4].

Необхідність певної колективної антициклічної політики є додатковим аргументом на користь централізації в Єврозоні, водночас, звичайні контраргументи підкреслюють диверсифікацію існуючих виплат по безробіттю. Фіскальні рішення пропагують

мінімум пільг для всієї Єврозони, які мають бути доповнені в кожній країні відповідно до чітких домовленостей. Інший аспект стосується критеріїв прийнятності, які також значно диференційовані. Муніципальні рішення мають враховувати мінімалізм базового критерію

прийнятності доповненого, за потреби, на національному рівні.

Рис. 2. Функціональне спрямування загальних державних витрат ЄС у 2021 році, млрд євро

Джерело: побудовано за даними [4].

Однак такі делегування викликають питання морального ризику. Враховуючи значні відмінності в структурному безробітті, необхідно подбати про уникнення активних міграційних процесів із країн з високим рівнем безробіття у країни з низьким рівнем безробіття [6, с. 10].

Децентралізований підхід фінансового перерозподілу в ЄС означає, що така рекомбінація переважно здійснюється на національному рівні, але бенефіціарами є не стільки регіони, розташовані в інших країнах-членах, а всі регіони, які входять до держави-члена, що безпосередньо розробляє та здійснює перерозподіл. У децентралістичному вимірі перерозподілу в ЄС не вистачає горизонтальних трансфертів. У конкретному контексті європейської інтеграції децентралізований перерозподіл означає лише те, що ця функція діє всередині кожної країни-члена, а не між ними. Низка факторів засвідчили, що в ЄС прерогативою виступає не перерозподіл, а стабілізація через дію фіскальної та монетарної політики.

Нині фінансовий перерозподіл продукує величезні можливості для децентралізації, тому важливим завданням виступає

моніторинг виконання умов для суттєвої передачі повноважень від національних урядів до наднаціональних інституцій, оскільки такий контекст наближає ЄС до імплементації детермінант класичного фіскального федералізму, доцільність якого залежить від рівня компетентної поведінки національних фіскальних органів; тільки тоді автоматичні стабілізатори навряд чи запрацюють комплексно на національному рівні [7, с. 91].

Принципи фіскального федералізму виступають на користь узгодження надходжень від оподаткування та витрат, можливо, разом із трансфертами, спеціально призначеними для перерозподілу. Одним із аргументів на користь децентралізації є близькість до громадян та помірна інтерналізація зовнішніх ефектів, включаючи розподіл податкового тягаря для фінансування місцевих суспільних благ. Будь-який дисбаланс між витратами та доходами, який вимагає переказів поміж федеральними одиницями, нівелює логічний підхід, тому фінансове вирівнювання в цій площині часто густо виступає об'єктом політичних суперечок й дискусій в ЄС. Вертикальні трансферти від ЄС до національних бюджетів становлять близько 0,5% ВВП ЄС, підкреслимо, що практично немає

горизонтальних переказів між муніципальними утвореннями. У більшості країн-членів ЄС трансферти від центрального уряду зазвичай незначні й трансформуються підтримкою сільськогосподарської галузі.

Європейський підхід наголошує, що побічним продуктом глобалізації є надмірна податкова оптимізація, оскільки існування інтегрованого ринку робить ухилення від сплати податків більш привабливим. Потенційними бенефіціарами є фірми, які працюють у кількох країнах; вони можуть використовувати внутрішні ціни для визначення прибутку там, де оподаткування найнижче. Загалом, корпорації можуть використовувати низку функцій єдиного ринку для зниження податків. Споживачі також можуть арбітражувати податкові ризики за допомогою простих покупок на кордоні або через мережу Інтернет, а також через право засновувати бізнес у вигідній для цілей оподаткування юрисдикції. Тому існування ЄС є зовнішнім фактором, який спонукає до (переважно неявної) податкової конкуренції.

Доречним було прийняття рішення з приводу того, щоб пов'язувати податки й збори з суспільними благами та послугами, оскільки майже всі податкові надходження перерозподіляються через механізми фінансового забезпечення суспільних благ і послуг, що надаються країнами-членами як посилення трансфертної політики центральної влади. Трансферти є більш складним фінансовим інструментом й, водночас, перспективним, оскільки вони становлять приблизно половину державних витрат у більшості країн ЄС. Аргументи щодо децентралізації переважають рішення щодо гармонізації податкових баз, залишаючи право встановлення податкових ставок на національному рівні. Однак, ефективний підхід до податкової гармонізації спроможний суттєво посилити місцевий економічний розвиток у країнах-членах ЄС.

Очевидне занепокоєння полягає в тому, що субцентральні уряди мають бюджетний дефіцит і накопичують борги, які вони в кінцевому підсумку більше не можуть погасити. Це може змусити центральний уряд або центральний банк втрутитися та здійснити непряме фінансування. Такий процес відомий як «м'яке» бюджетне вирівнювання, що

потенційно трансформується великомасштабним зовнішнім ефектом, що добре відомо в практиці ЄС як випадок «морального ризику» [8, с. 21].

Можемо констатувати, що ЄС має більше причин, ніж США, дозволяти кожній країні-члену розробляти та впроваджувати власні правила та інституції фіскальної політики й дисципліни. Важливим аспектом вбачається відновлення правила про відсутність фінансової допомоги. Дійсно, якщо ті самі причини призводять до тих самих наслідків, то впевненість у тому, що фінансова допомога залишилася в минулому, повинна змусити уряди країн членів ЄС стати фіскально-грамотними й дисциплінованими. Фіскальний федералізм вимагає від кожної країни-члена виконувати чіткі фіскальні правила під наглядом незалежного управлінського органу. Поки що така активізація здається нерівномірною, оскільки лише декілька країн прописали це у своїх конституціях або задекларували відповідні рішення в інших нормативних документах [9, с. 34].

Адекватність політики ЄС певною мірою відповідає ключовим детермінантам фіскального федералізму. Для кожної виключної чи спільної компетенції було побудовано моніторингову таблицю (див табл. 1) та упорядковано спектр принципів напрямків фіскального федералізму, що виправдовують чи засуджують передачу компетенцій (у розрізі відповідних балів) [10, с. 52].

В результаті кореляційного моніторингу та ранжування за допомогою чотирьохбальної шкали було ідентифіковано рівень впливу детермінант фіскального федералізму на відповідну модель через призму таких параметрів як синергія, ефективність, ризиковість, фіаско. У централізованій системі домінують напрямки розвитку внутрішнього ринку, грошово-кредитного регулювання, торговельної активності, інвестиційно-інноваційного проектування, а також соціально-екологічні пріоритети. Помилковість політики ЄС може бути трансформована двовекторно: по перше, коли місцеві умови або захоплення приватними інтересами виступають на користь централізації ґрунтуючись на сумнівному припущенні, що провал не відбудеться на рівні ЄС; по-друге,

коли системний збій відбувається на рівні ЄС, через що передача компетенцій буде невиправданою.

Таблиця 1. Оцінювання впливу ключових детермінант фіскального федералізму на функціонування централізованих та децентралізованих моделей

	Централізована модель				Децентралізована модель			
	Синергія	Ефективність	Ризиковість	Фіаско	Синергія	Ефективність	Ризиковість	Фіаско
Грошово-кредитна політика	1	4	3	2	3	4	2	1
Конкуренція (суперництво)	2	1	4	3	3	4	2	1
Торгівельна політика	1	3	4	2	2	4	3	1
Збереження природних ресурсів	2	1	3	4	2	3	4	1
Внутрішній ринок	2	3	4	1	1	3	4	2
Соціальна політика	1	2	4	3	3	4	2	1
Згуртованість (федералізм)	1	2	3	4	2	4	1	3
Сільське господарство та рибальство	1	2	4	3	1	3	4	2
Навколишнє природне середовище	1	3	4	2	1	3	4	1
Захист споживачів	2	1	3	4	1	4	3	2
Логістика і транспортна система	2	3	4	1	1	4	2	3
Енергетична галузь	1	3	4	2	2	4	3	1
Свобода, безпека і справедливість	2	1	3	4	1	2	4	3
Інвестиційно-інноваційна активність	2	4	1	3	3	4	2	1
Зовнішньоекономічна діяльність	3	4	2	1	2	3	4	1
Розвиток і співпраця	1	3	2	4	1	4	2	3
Гуманітарна допомога	2	4	1	3	4	3	1	2

Акцентуємо, що результати моніторингу включають деякі складні сфери, зокрема логістика та транспортна система, де сильні сторони співіснують із слабкими тенденціями. В цьому ракурсі рішення мають передбачати багатосторонні домовленості, в результаті яких можуть бути відокремлені місцеві та загальноєвропейські транспортні зв'язки. Сфери, пов'язані з суспільними цінностями (соціальна політика, агломерація, гуманітарна допомога, свобода, безпека та правосуддя) найважче виправдати в цілях збільшення фінансування, особливо коли місцеві переваги, природно, залежать від однієї країни для іншої. Таким чином, принцип субсидіарності фіскального федералізму свідчить про те, що для подальшої централізації можливості мінімізуються.

Структурні реформи повинні націлюватися на покращення функціонування економіки, забезпечення дієвої продуктивності та підвищення соціальних стандартів за одночасного зниження структурного безробіття.

Наслідком проведеного дослідження виступає спектр можливостей прийняти альтернативний вимір класичного фіскального федералізму у фінансовій системі ЄС, де децентралізація є домінуючою рисою. Справа в тому, що дослідники фіскального федералізму акцентують, що фіскальна децентралізація є найкращим рішенням для зрілих федерацій щодо досягнення позитивних ефектів, які впливають із вертикальної та горизонтальної урядової конкуренції [11, с. 1129].

Фіскальний федералізм активно апробується в ЄС на базі практик Швейцарії та Німеччини. Проте фіскальний федералізм – це система конституційного розподілу повноважень між різними рівнями влади для виконання традиційних фіскальних функцій. Імідж, який виділяється з європейської інтеграції – це існування різних бюджетних рівнів, різні компетенції щодо виконання згаданих фіскальних функцій та результат, який відображається у функціонуючій децентралізації як одній із дієвих форм фіскального федералізму.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Таким чином, очевидно, що фіскальний федералізм фактично діє в країнах ЄС, однак в одних випадках його роль суттєва, в інших не зовсім, хоча й перспективна. Але наголосимо, що у своїй класичній формі фіскальний федералізм нівелюється низкою країн в ЄС, однак його модальний тип – впроваджений у фінансову систему та популяризується через диверсифіковані можливості фіскального потенціалу муніципалітетів. Іншими словами, країни-члени ЄС все ще залишаються головними та обережними акторами на фіскальній арені альянсу, більшість з них відмовляється передавати податкові повноваження на наднаціональний рівень, а громадяни все ще спрямовують свою прихильність суб'єктивізму національного рівня.

Фіскальний федералізм у класичному своєму прояві на даний момент є однією з характеристик європейської інтеграції. Це ризикова, навіть прихована риса, що детермінується зіставленням різних уявлень та тенденцій: одна тенденція розкриває асиметричне уявлення про фіскальний федералізм; друга тенденція узгоджує фіскальний федералізм з централізацією; третя тенденція аргументує функціонування традиційного фіскального федералізму у симбіозі ключових його принципів; четверта тенденція елімінує принципи фіскального федералізму з фінансової політики, створюючи перешкоди цій перспективі у європейському альянсі.

Отже, можемо резюмувати, що принципи фіскального федералізму в ЄС ґрунтовно переплітаються та трансформуються з арсеналом принципів фіскальної децентралізації. Тому фіскальний федералізм реалізовується у фінансовій політиці ЄС, однак чітко детермінувати його риси у більшості управлінських систем країн членів ЄС важко ймовірно. Але це не заважає управлінським інституціям ЄС оптимізувати фінансову політику, а навпаки посилює синергетичний ефект у здійсненні податкової та бюджетної політики альянсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Juncker, Jean Claude, Donald Tusk, Jeroen Dijsselbloem, Mario Draghi and Martin Schultz (2015). Completing Europe's Economic and Monetary Union, *European Commission*. 24 p.
2. Laffan, Brigid. (1998), The European Union: a distinctive model of internationalization, *Journal of European Public Policy*, vol. 5:2 (June), pp. 235-253.
3. Levitt, Malcolm and Christopher Lord (2000), *The Political Economy of Monetary Union*, Basingstoke: Macmillan. Pp. 16-20.
4. Government expenditure on general public services. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_general_public_services.
5. Claeys, Grégory, Zsolt Darvas and Guntram Wolff (2014) A European Unemployment Insurance Scheme: Necessary? Desirable? Optimal? *Bruegel, Brussels*. 20 p.
6. Paulo Vila Maior (2004). Does the European Union Have its own System of Fiscal Federalism? Paper delivered to the 2nd International Conference on European and International Political Affairs, organized by ATINER, Athens, Greece, May 27-29. 20 p.
7. Artis, Michael and Bernhard Winkler (1998). The Stability Pact: Safeguarding the Credibility of the European Central Bank. *National Institute Economic Review*, 163 (January), pp. 87-98.
8. Charles Wyplosz. (2015). The Centralization-Decentralization. *European Economy*. 36 p.
9. Burret, Heiko T. and Jan Schnellenbach (2014). Implementation of the Fiscal Compact in The Euro Area Member States, Walter Eucken Institute, Freiburg im Breisgau. Working Paper 08/2013. 53 p.
10. Wozniakowski, T. P. and Maduro, M. P. (2020). European Taxes and Fiscal Justice: Citizens' Support and Lessons from the US. *Perspectives on Federalism*, Vol. 12, issue 3, Pp. 47-58.
11. Oates, Wallace E. (1999) An Essay on Fiscal Federalism, *Journal of Economic Literature*, XXXVII (September), pp. 1120-1149.

REFERENCES

1. Juncker, J. C., Tusk, D., Dijsselbloem, J., Draghi, M. and Schultz, M. (2015). Completing Europe's Economic and Monetary Union, *European Commission*. 24 p.
2. Laffan, B. (1998). The European Union: a distinctive model of internationalization. *Journal of European Public Policy*, 5:2 (June), 235-253.
3. Levitt, M. and Lord, Ch. (2000). *The Political Economy of Monetary Union*, Basingstoke: Macmillan.
4. Government expenditure on general public services. Eurostat. Retrieved from: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_on_general_public_services.
5. Claeys, Grégory, Zsolt Darvas and Guntram Wolff (2014). A European Unemployment Insurance Scheme: Necessary? Desirable? Optimal? *Bruegel, Brussels*. 20 p.
6. Maior, P. V. (2004). Does the European Union Have its own System of Fiscal Federalism? Paper delivered to the 2nd International Conference on European and International Political Affairs, organized by ATINER, Athens, Greece, May 27-29. 20 p.
7. Artis, M. and Winkler, B. (1998). The Stability Pact: Safeguarding the Credibility of the European Central Bank. *National Institute Economic Review*, 163 (January), 87-98.
8. Wyplosz, Ch. (2015). The Centralization-Decentralization. *European Economy*. 36 p.
9. Burret, Heiko T. and Schnellenbach, J. (2014). Implementation of the Fiscal Compact in The Euro Area Member States, Walter Eucken Institute, Freiburg im Breisgau. *Working Paper*, 08/2013.
10. Wozniakowski, T. P. and Maduro, M. P. (2020) European Taxes and Fiscal Justice: Citizens' Support and Lessons from the US. *Perspectives on Federalism*, 12(3), 47-58.
11. Oates, Wallace E. (1999) An Essay on Fiscal Federalism, *Journal of Economic Literature*, XXXVII (September), 1120-1149.

Fedir Tkachyk, PhD in Economics, Associate Professor, Doctoral Student of the Department of Taxes and Fiscal Policy, West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine

E-mail: tkachyk.fp@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-4783-6919

ResearcherID: H-6510-2017

CORRELATIONAL MONITORING OF FISCAL FEDERALISM IN THE CENTRALIZED AND DECENTRALIZED SYSTEMS OF THE EUROPEAN UNION

ABSTRACT

Introduction. Modern pandemic threats, military-political tensions and conflicts, foreign economic risks, trade wars, financial imbalances encourage the EU countries to group and agglomerate financial potentials in the vertical and horizontal planes. There is a need to study the paradox of what role in this agglomeration is played by the mastery of using the principles of fiscal federalism, tested by a number of both unitary states and federal republics of the European continent.

The purpose of the article is to monitor the main determinants of fiscal federalism in increasing the financial potential of the member states of the European Union.

Method (methodology). In the course of the research, the following methods were used: dialectical, correlational, generalization, comparison, system analysis, observation, induction and deduction.

The results. The article highlights the importance and place of fiscal federalism in the architecture of the financial policy of the European Union. Pragmatic aspects of financing public services in the member states of the European Union have been studied. This made it possible to identify active recipients in the field of attracting financial resources to ensure the priority needs of economic development. It is emphasized that the functional direction of general public spending in the European Union was aimed more at social protection and health care, and to a lesser extent at environmental protection and development of the housing and communal sphere. It has been established that most of the member states of the European Union combine the principles of centralization, federalism, and decentralization (in most cases) in their fiscal doctrine, but there are also clear systems of classical fiscal federalism (Germany, Switzerland). The European approach emphasizes that a secondary effect of globalization is excessive tax optimization, because the functioning of the integrated market makes tax evasion more attractive.

An assessment of the influence of key parameters of fiscal federalism on the functioning of centralized and decentralized models of financial policy was carried out. This made it possible to identify the level of influence of the determinants of fiscal federalism on the relevant model through the prism of distinct factors. It is summarized that the use of determinants of fiscal federalism in the financial policy of the European Union is able to strengthen the budgetary and tax effects, which in the final (transformed) vector will lead to a strengthening of the economy and improvement of social standards both in the member states of the union and in individual municipal entities.

Keywords: financial policy; decentralization; fiscal federalism; budget potential; public services; financial equalization; fiscal discipline.

Cite as: Tkachyk, F. (2022). Correlational monitoring of fiscal federalism in the centralized and decentralized systems of the European Union. *Economic analysis*, 32 (2), 261-270. DOI: 10.35774/econa2022.02.261